№ 57 Մարտի 28 (Ապրիլի 9) 1881 Մարտի 28 (Ապրիլի 9) № 57

ՏԱՍՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլ. կէս տարվանը 6 րուբլ։
Առանձին համարները 5 կոպէկ։
Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ։
[illegible]
Тифлисъ. Редакція «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և տօն օրերից)
[illegible]
[illegible]
[illegible] տողին 2 կոպէկ։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Նամակ Ախալքալաքից. Նամակ խմբագրին. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Բուլղարական [illegible]. Աֆղանստանի գործը Անգլիայում. [illegible]. Արտաքին լուրեր.—ԹԱՐՄ ԼՈՒՐԵՐ.—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Յիշատակարանների նշանակութիւնը։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԱԽԱԼՔԱԼԱՔԻՑ

Մարտի 18-ին

Մեր քահանաները, առհասարակ, կարծես իբրև պարտք են համարում քարոզներ խօսել միմիայն մեծ պահքի կիրակի երեկոները, իսկ տարվայ մնացած ժամանակ իրանց ազատ են կարծում իրանց հոգևոր քարոզական խրատներ տալուց։ Այդ միջոցները նրանք պարապում են միայն մկրտութեամբ, պսակադրութեամբ և թաղումներով, իսկ ժողովուրդը ինչ է անում, քաղաքականութեան որ աստիճանին է հասած,—դա նրանց հոգը չէ։ Մեր Ախալքալաքը ունի այժմ 9 քահանայ, որոնցից 7 [illegible] և 2 [illegible]։ Այս քահանաներից երկուսը [illegible] մանկութեան [illegible] լինելով, [illegible] չենք կարող նրանցից. իսկ մնացածներից ուշադրութեան արժանի են հետևեալները։

Ի. աւագ քահանայ Բարսեղեանց, որ լինելով Ախալքալաքի և [illegible] հոգևոր վիճակի գործակատար, իր պաշտօնական նշանաւորութեամբ քաղաքին ապաւէն է տալիս մեր երկսեռ դպրոցներին։ Վերջին ժամանակներս նա խնդրելով [illegible] բարեհաճել է յանձնել [illegible] տարին 1000 րուբլ մեր երկսեռ ուսումնարանների կարգին։ Սրանից և այլ եկեղեցական գիւղօրէի արդիւնքներից, այնպէս որ այդ գումարով մեր ուսումնարանները կարելի է համարել ապահովուած։ Երկրորդն է Ս. քահանայ Առաքելեանց, որ իր բժշկական մասնաւոր հմտութեամբ [illegible] պատրաստ է նեղեալներին օգնելու և դրամով անգամ Ախալքալաքի գաւառի հասարակութեան սէրն է գրաւել։ Երրորդն է Ս. քահանայ [illegible], մի ուսումնական և աչքաբաց երիտասարդ, մեր երիտասարդութեան դաստիարակը, մեր լուսաւոր քարոզիչ, [illegible] գործում այժմ, մեծ գրականութեամբ պարապող։ Չը նայելով որ քաղաքիս մի քանի ազատները նրան հալածում են, բայց նա իր եռանդը չէ կորցնում։ Սա ամսիս 15-ին մի գեղեցիկ քարոզ առաւ գերեզմանատների մասին, համեմատելով եւրոպական գերեզմանատները մերոնց հետ։ Եւրոպացիները, ասաց քարոզիչը, իրանց գերեզմանատները պահում են ոչ թէ միայն շատ մաքուր, բայց և զարդարում են ծառերով, այլ և այլ տունկերով և ծաղիկներով, այնպէս որ Եւրոպայում, մանաւանդ Գերմանիայում, գերեզմանոցը կատարեալ պարտէզ է, դրախտ է։ Իսկ մեր գերեզմանոցները կարծես աղբանոցներ լինեն, որոնց մենք քաղաքի ամենայն անմաքրութիւն ենք լցնում, չը նայելով որ [illegible] յիշատակ է պահած։ Այդ անմաքրութեան առաջն առնելու համար, երիտասարդ քահանան առաջարկեց պարսպապատել գերեզմանատները։ Այդ առաջարկութիւնը ուրախութեամբ ընդունեց հասարակութիւնը, և շատերը իրանց նուէրներով դիմում են քահանային։

Վերջապէս չորրորդ քահանան Յ. [illegible] է, որից հասարակութիւնը շատ սպասելիքներ ունէր, քանի որ նա դեռ քահանայ չէր, բայց մեր յոյսերը մնացին ապարդիւն։

Այժմ մի երկու խօսք մեր կլուբների և [illegible] մասին։ Այս հիմնարկութիւնները միայն մի նպատակ ունեն. տարածել ժողովրդի մէջ ամէն դէպքի թղթախաղը։ Ով որ անդամ չէ կլուբի, շատ անգամ թղթի խաղալ չը գիտէ, բայց հէնց որ գրվում է կլուբի անդամ, առաջնակարգ սովորում է թղթախաղը։

Բացի քաղաքային կլուբից և մանր մունր [illegible], կան այնպիսի տներ, որոնք այլ և այլ անուններ են կրում, ինչպէս օրինակ «черный клубъ» կամ «картежная контора» որոնց թէ քաղաքային կլուբի անդամները և թէ [illegible] չը բաւականանալով քաղաքային կլուբի մէջ թղթախաղով, [illegible] գիշերներ են անցնում [illegible] թղթախաղով և [illegible] կատարելապէս կողոպտելով։

Ի՞նչ ապագայ կարող է խոստանալ այն հասարակութիւնը, որի հայրերը և [illegible] սկսած մինչև [illegible] իրանց ամբողջ կեանքը նուիրում են թղթախաղին։ Եթէ մի [illegible] այցելու լինի մեր քաղաքը, չը գիտեմ ինչ գաղափար պիտի կազմի մեր վրայ. Նա մեր [illegible] հասարակութիւնը, իսկ մենք [illegible] կորցրած ենք արդէն։

***

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐԻՆ

Թիֆլիս, մարտի 10-ին

Մենք ծանօթացել ենք մի պարոնի, որը հինգ տարի շարունակ [illegible] աչքերի հիւանդութիւնից, որի մէկ աչքը ամբողջ թաղանթով էր ծածկված, իսկ միւսը [illegible] էր, փորձել էր շատ տեսակ դեղեր, թէ Թիֆլիսի և թէ [illegible] բժիշկների, բայց բոլորը անցել էին անօգուտ, և մինչև անգամ [illegible]։ Որպէս զի ընթերցողը լաւ հասկանայ մեր այս [illegible] վրայ, մենք [illegible] չենք համարում [illegible] Թիֆլիսի այն բժիշկների անունները, որոնց դեղերը ընդունած է յիշեալ պարոնը։ Սրանք են՝ [illegible], [illegible], [illegible], Թամամշեան և [illegible], բայց և ոչ մէկը սրանցից չէր կարողացել օգնել նրան։ Վերջապէս յիշեալ պարոնը ստացաւ կատարեալ առողջութիւն մէկ [illegible] բժշկից։

Մենք ինքներս պատիւ ունեցանք նորերումս ծանօթանալու այն բժշկի հետ, և ինչպէս ինքը [illegible] էր, նա եկել է [illegible] (Եգիպտոսում) [illegible], որտեղ նա [illegible] ուսումնասիրել է [illegible], և չը նայելով, որ մասնագիտական կրթութիւն [illegible] և [illegible] բժշկականութիւն, հին գրուածքներից, որի [illegible] այժմ նա փայլում է [illegible] դեղերի իր գիտութեամբ։ Բայց Թիֆլիսը [illegible] ժամանակ փայլելու [illegible]։

[illegible] մի քանի որ [illegible] գնացի [illegible] նորան [illegible], և [illegible], որ Թիֆլիսի բժիշկներից [illegible] նորա [illegible] բժշկութիւնը, [illegible] են և [illegible] նորա [illegible] ունեցած մի քանի գիւղօրայք. [illegible] հաստատել [illegible]։ Պ. [illegible]-բժիշկն [illegible] լինելով [illegible] և [illegible] թեթև է իր բոլոր [illegible] և [illegible] է։

[illegible] ժամանակ եղել էին նորա մօտ և [illegible], [illegible] նորա դեղեր [illegible], որոնք միայն [illegible] և [illegible] ըստ գործածեալ։

Չը մոռանանք յիշելու, որ յիշեալ [illegible]-բժիշկը իր այստեղ եղած ժամանակ [illegible] է, որ [illegible] է իր [illegible] դեղերը [illegible] մի որ և է բժշկական [illegible] և [illegible], միայն այն պայմանով, որ եթէ [illegible], [illegible], իրան [illegible] թոյլ տան [illegible] բժշկութիւն անելու, իր դեղերով։ Բայց [illegible], [illegible] թէ այս [illegible] Թիֆլիսի [illegible] բժիշկներից մէկ քանիսը, [illegible] նորա [illegible], մի և նոյն ժամանակ [illegible] բժշկական [illegible] ([illegible]) մի [illegible]։ [illegible], որ պ. [illegible]-բժիշկը [illegible] մէջ եղած [illegible] [illegible] էր միայն դեղերով, [illegible], որը շատ անգամ [illegible] է [illegible]։ Ահա [illegible] են մեր պ. պ. բժիշկները. [illegible] չը գիտեն, [illegible] չեն [illegible]

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆՆԵՐԻ ՆՇԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

ԱՆԻ

—Չորս հազար դար [illegible] անցել են մեր գլխէն. [illegible] հեղեղների ենք հանդիպել, և դարձեալ մեր [illegible] ազատել. մեր [illegible] թագաւորների մէջ մեզ [illegible] են մեր թշնամիք, բայց և այնպէս կարողացել ենք մինչև այսօր պահել մեր երակների մէջ՝ որ անցած [illegible] թագաւորների նախնեաց [illegible] գրոշմը [illegible] և [illegible] մարդկային ու [illegible] մեր [illegible]։ [illegible] ենք մեզ [illegible], [illegible] ենք, [illegible] ենք [illegible], [illegible] մէջ են գրել խօսելու և [illegible] համար, [illegible] ենք։ Մեր [illegible] և [illegible] վրայ [illegible] ենք կարողացել, իսկ եթէ մեզ [illegible] նոյն մեզ հետ երկար [illegible] է եղել, մենք միշտ իր [illegible] թէ [illegible] թրով, թէ [illegible] գրիչով [illegible].—

Սրա խօսքեր չեն, այլ իր են եղել։ [illegible] թող [illegible] հազար [illegible] իրանց աչքի յիշատակարանները [illegible] քննելու։

Ինչն է կարողացել մեր պահել մի փոքր ազգ այնքան դարերի փոթորիկների մէջ, այնքան [illegible] մէջ։ Մենք ասում ենք [illegible] և [illegible], [illegible] և [illegible] ազգութեան, [illegible], որ մարդիկ—[illegible]—[illegible] ու [illegible] հետ են ուզեցել մեռնել, երկիրը երկնի հետ են ուզեցել միացնել, [illegible] բարձրերը կանգնել են [illegible] և հեղեղների [illegible] իրենց [illegible] լինել։ [illegible] են եղել հայերը. [illegible] Մասիսի հանդէպ [illegible] են առել, [illegible] մինչև երկինք են [illegible] իր [illegible]։ [illegible] են [illegible] այնպէս և այդ [illegible] մի [illegible] Արարատի [illegible] է [illegible]։ [illegible] այդպէս է տեսել [illegible] գիտութեանց [illegible], այդպէս է տեսել նոյն [illegible]։ [illegible] Ա-[illegible] պաշտօնը, [illegible] երկրագործութիւնը։ [illegible] իր գլուխն ունէր Հայկի, [illegible] Արամ, [illegible] Տիգրան իր [illegible]։ Ով [illegible] է [illegible] խօսել, [illegible] թէ այդ գիտութեան [illegible] են։ իսկ [illegible] Հայի [illegible] ու [illegible], [illegible] փառքեր են հիւսել։ Հայկ՝ [illegible] և [illegible], Արամ [illegible] և [illegible] պաշտպան, Տիգրան [illegible] և [illegible], [illegible] լուսաւորութեան, [illegible] և [illegible]։ Այդ [illegible] մեր նախնիք իրենց կեանքը։ [illegible] են [illegible] մեր նախնիք իրենց [illegible] [illegible] մի [illegible], [illegible] քաջեր եղել են քահանայ[illegible], [illegible] է [illegible] կեանքի։ Սիրել [illegible], սիրել [illegible], սիրել [illegible], այդ է կեանքի [illegible], այդ է բոլոր կեանքը։ Հաւատալ [illegible], [illegible] կարգով, [illegible] կարգով, այդ է եղել [illegible] իր [illegible] [illegible], այդ է եղել [illegible] մի [illegible] թողնելու համար, այդ է եղել [illegible] մէջ նրա [illegible]։ [illegible] նախնիք մի [illegible] էին [illegible] և [illegible] իրենց թրով նոյնը պաշտպանել և իրենց [illegible] նոյնը [illegible], [illegible] այդ [illegible] է մնացել, և [illegible] իր [illegible] է [illegible] և [illegible] է երկրպագել իր նախնեաց [illegible]։

Ո՜վ [illegible], դու [illegible] [illegible] Երուսաղէմ, [illegible] Երուսաղէմ, [illegible] աւերւած է. բայց մի [illegible] [illegible] ու [illegible] են [illegible] Անիոյ [illegible]։ [illegible] վրայ, [illegible] տակ. դու [illegible] այդ [illegible], այդ [illegible] գործած [illegible], և [illegible] ես, թէ [illegible] պէս [illegible] է՞ [illegible] [illegible] [illegible] ես։

Եթէ հայի [illegible] անդադար [illegible] են իր [illegible] [illegible], նա [illegible] է եղել [illegible] և [illegible] է [illegible]։ [illegible] Ս. [illegible] [illegible], [illegible] է [illegible] և [illegible] [illegible]։ Թէ [illegible] [illegible] [illegible]։ Այս [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] Անին է [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]—[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] Նոյէ [illegible] այդ [illegible], [illegible] [illegible]. Նոյէ [illegible] [illegible]—[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] է,—այդ [illegible] (Անիոյ, Այր) [illegible] մինչև այսօր [illegible] ենք։ Մի [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] են. Ինչ [illegible] [illegible], [illegible]—մէկ [illegible], [illegible], [illegible] [illegible]—այդ [illegible] և [illegible] իրենց [illegible] [illegible] [illegible] էր [illegible]. Նոյէ [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] այդ [illegible], այդ [illegible] և [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] մէջ [illegible] ու [illegible] է, [illegible] է. [illegible] [illegible], [illegible], [illegible] ու [illegible] են Անիի [illegible]